

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

Toksikovigilanca

Vloga humanega biomonitoringa kemikalij pri toksikološki oceni tveganja

prim.dr. Lucija Perharič, spec. int., FRCP(UK), MScTox(UK), ERT
Center za zdravstveno ekologijo

SEMINAR IZ KAKOVOSTI IN VARNOSTI V ZDRAVSTVU SOCIALNE MEDICINE, HIGIENE,
EPIDEMIOLOGIJE IN ZDRAVSTVENE EKONOMIKE ZA PRIPRAVNIKE ZDRAVNIKE IN ZOBOZDRAVNIKE

Toksikovigilanca

Namen

varovanje zdravja in preprečevanje bolezni, stanj in zastrupitev, ki lahko nastanejo kot posledica izpostavljenosti naravnim in umetnim kemikalijam iz različnih segmentov okolja vključno z žvili in predmeti splošne rabe

- zbiranje in analiza informacij o učinkih kemičnih snovi
  - pri akcidentalnih in namernih zastrupitvah,
  - pri poklicni izpostavljenosti,
  - pri izpostavljenosti iz okolja (zrak, voda, tla, hišni prah),
  - pri izpostavljenosti preko hrane in predmetov splošne rabe;
- ocena tveganja (presoja varnosti) kemičnih snovi;
- posredovanje informacij strokovni in laični javnosti;
- pripravo predlogov za aktivnosti, ki izboljšajo kemijsko varnost
- spremljanje učinkovitosti tovrstnih aktivnosti.

Ocena tveganja

Ocena nevarnosti

(škodljivosti/strupenosti)

Namen: Ugotovitev in

kvantifikacija nevarnosti

Določitev varnih odmerkov

(mg/kg/tm oz. mg/L tel. tek oz mg /kg tkiva)

Ocena izpostavljenosti

Namen:

Kvantifikacija izpostavljenosti

(mg/kg/tm oz. pri HBM/
enoto telesne tekočine ali tkiva)

Karakterizacija tveganja

Namen: *Ali je pri predvideni uporabi kemikalija (mešanica)
varna za ljudi, druge organizme in okolje ?*

Snovi s pragom učinka: Izpostavljenost < varni odmerki (mg/kg/tm, mg/L tel.tek.)

Snovi brez praga učinka: Izpostavljenost < od odmerka,
ki povzroča en dodaten primer bolezni 10^{-4} - 10^{-6} izpostavljenih, oz MOE < 10^4

Ocena nevarnosti - *Dosis facit venenum.*

„Alle Dinge sind Gift und nichts ist ohne Gift. Allein die Dosis macht dass ein Ding kein Gift ist.“

„Vse snovi so strupi; nobene ni, ki ni strup. Le odmerek loči strup od zdravila.“

Dejavniki učinka

ODMEREK

*Vse snovi so strupene;
nobene ni, ki ni strup.
Odmerek loči strup od
zdravila.*

(Paracelsus)

ORGANIZEM

Genetska občutljivost

Velikost

Starost, spol

Prehrana

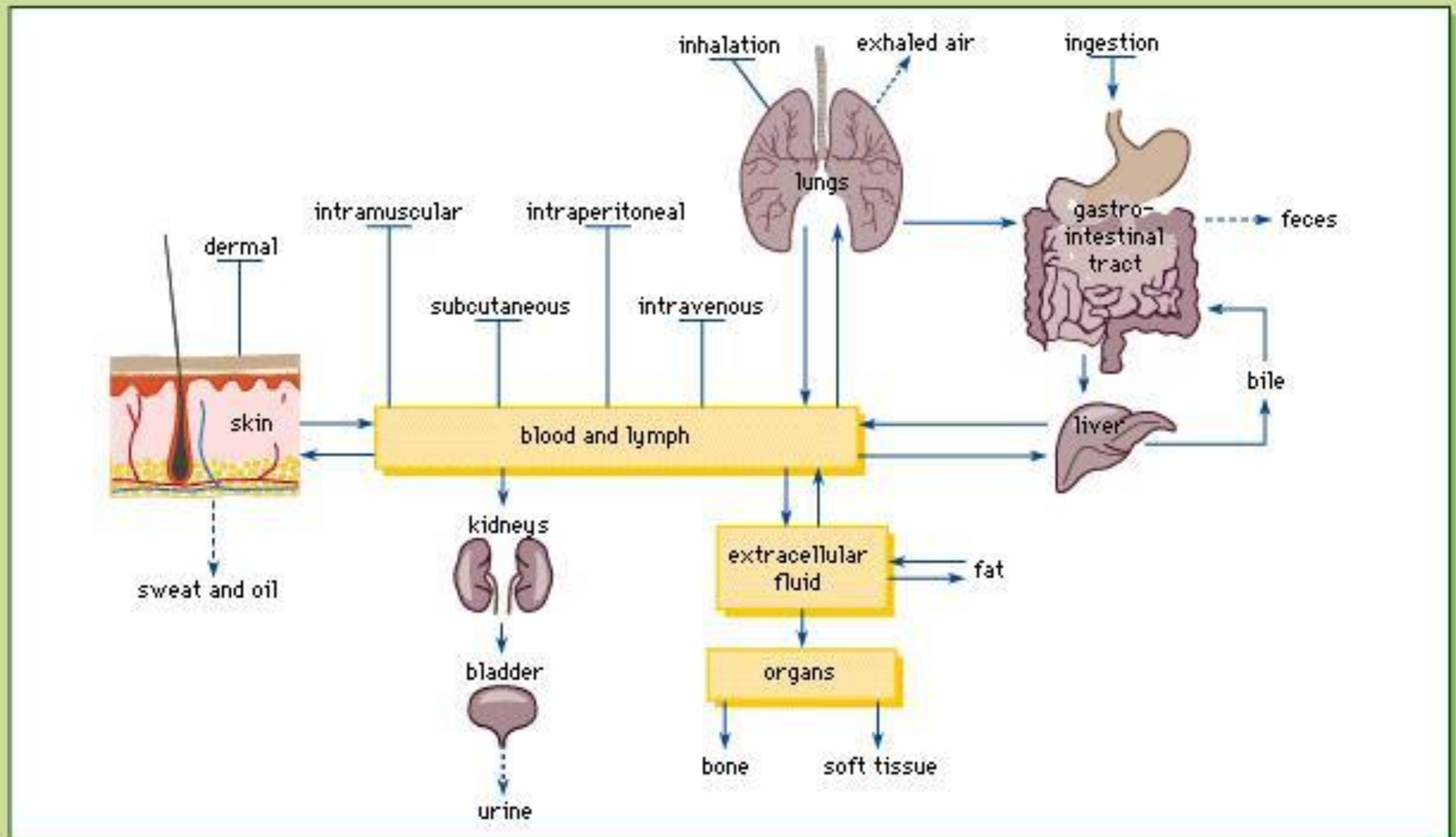
Bolezni, zdravila

Poklic

Razvade, hobiji

Poti vnosa in obnašanje v telesu

Teža dokazov - Klimischevi kriteriji

A Systematic Approach for Evaluating the Quality of Experimental Toxicological and Ecotoxicological Data¹

H.-J. KLIMISCH,² M. ANDREAE, AND U. TILLMANN

- ▶ **Zanesljivost** - kvaliteta podatkov glede na standardizirano metodologijo, jasnost in verodostojnost prikaza rezultatov
- ▶ **Bistvenost (tehtnost)** – obseg prikladnosti podatkov in testov za določeno identifikacijo nevarnosti ali karakterizacijo tveganja
- ▶ **Primernost (zadostnost)** - uporabnost za oceno tveganja; več nizov podatkov za vsak učinek **večja teža** se pripiše najbolj zanesljivim in najbolj bistvenim podatkom

Podatki pridobljeni na ljudeh

- Spremljanje učinkov pri delavcih v proizvodnji
- Spremljanje zdravstvenega stanja uporabnikov
- Namerne in naključne zastrupitve
- Epidemiološke študije
- Študije na prostovoljcih

Verjetnost povezave med izpostavljenostjo in posledicami za zdravje

Podatke o posledicah izpostavljenosti kemikalijam pridobimo z rutinskim spremljanjem zdravstvenega stanja poklicno izpostavljenih oseb in obravnavo naključnih ali namernih zastrupljencev.

Presojamo z uveljavljenimi farmokoepidemiološkimi algoritmi (Jones, 2006).

Časovna povezanost med simptomi in znaki in izpostavljenostjo?

Ali S in Z lahko povežemo s kakšnim drugim vzrokom ?

Ali se zdravstveno stanje izboljša, ko izpostavljenost preneha?

Ali se simptomi in znaki ponovijo pri ponovni izpostavljenosti?

Analitska potrditev izpostavljenosti?

Ali obstaja biološka verjetnost za povezavo?

Epidemiološke študije

Bradford Hillovi kriteriji (Hill AB. The environment and disease: association or causation? Proc R Soc Med. 1965; 58:295–300).

Applying the Bradford Hill criteria in the 21st century: how data integration has changed causal inference in molecular epidemiology

Kristen M. Fedak^{1,3*}, Autumn Bernal², Zachary A. Capshaw³ and Sherilyn Gross³

 JOURNAL OPEN ACCESS

SCIENTIFIC OPINION | Open Access |

Scientific Committee guidance on appraising and integrating evidence from epidemiological studies for use in EFSA's scientific assessments

EFSA Scientific Committee Simon More, Vasileios Bampidis, Diane Benford, Claude Bragard, Antonio Hernandez-Jerez, Susanne Hougaard Bennekou ... See all authors

First published: 05 July 2024 | <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2024.8866> |

[view metrics](#)

 EPA United States Environmental Protection Agency

Use of epidemiology studies in Integrated Risk Information System (IRIS) health assessments

Radke-Farabaugh, E. Use of epidemiology studies in Integrated Risk Information System (IRIS) health assessments. Society of Toxicology annual meeting, Salt Lake City, UT, March 10 - 14, 2024.

<https://assessments.epa.gov/risk/document/&deid%3D364156>

**NAVODILA ZA IZDELAVO OCENE TVEGANJA
ZA ZDRAVJE LJUDI ZARADI IZPOSTAVLJENOSTI
KEMIJSKIM IN MIKROBIOLOŠKIM DEJAVNIKOM
IZ OKOLJA Z IZBRANIMI POGLAVJI
IN PRAKTIČNIMI PRIMERI**

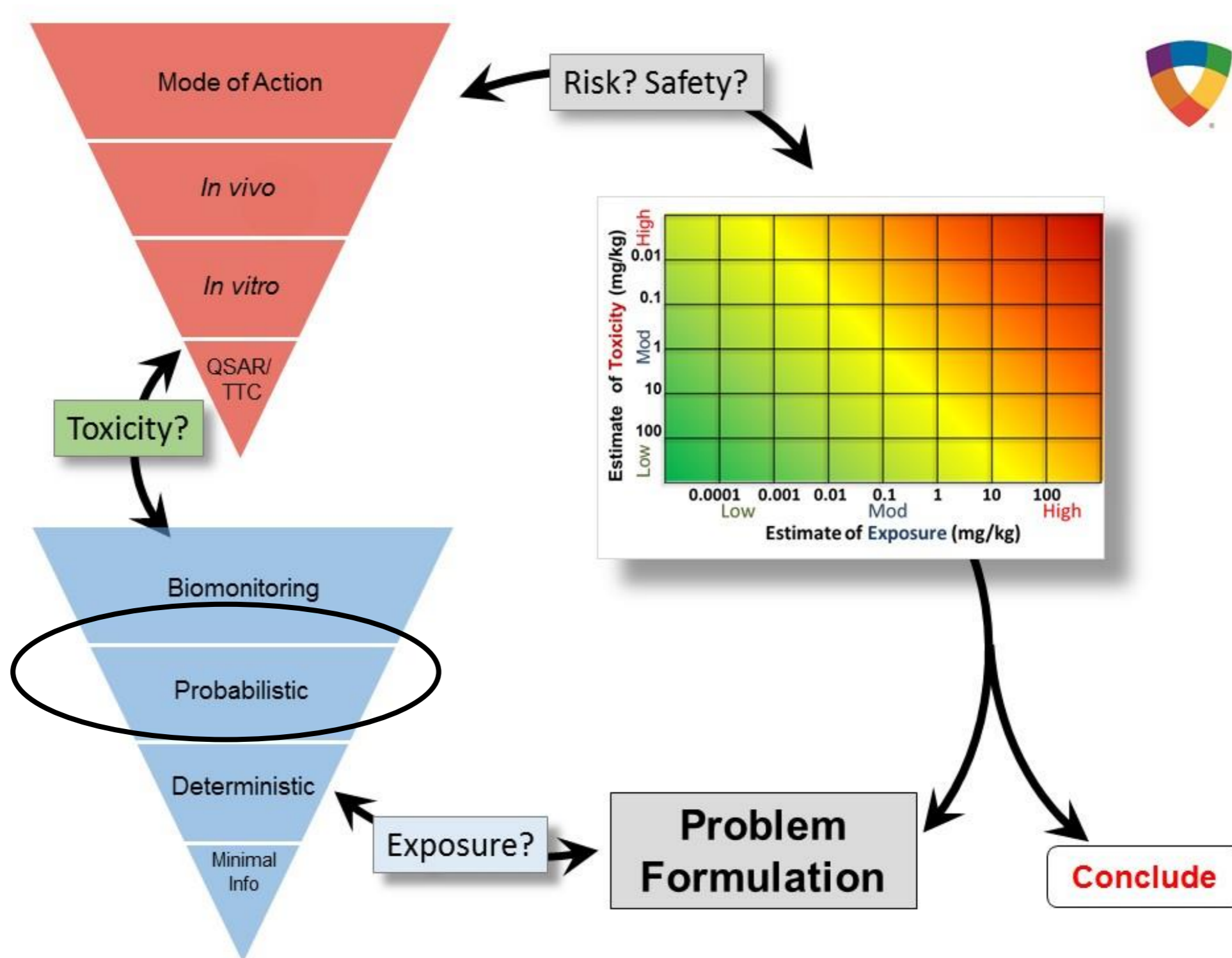
I.del

Ljubljana, 2017

[https://www.nijz.si/sl/publikacije/
navodila-za-izdelavo-ocene-
tveganja-za-zdravje-ljudi-zaradi-
izpostavljenosti-kemijskim](https://www.nijz.si/sl/publikacije/navodila-za-izdelavo-ocene-tveganja-za-zdravje-ljudi-zaradi-izpostavljenosti-kemijskim)

Smeri razvoja ocen tveganja

Biomonitoring kemikalij

- Merjenje in spremljanje sprememb v živih organizmih, ki so nastale zaradi izpostavljenosti kemični(m) snovi(em).
  - tkivih
  - tekočinah
  - celicah
  - biokemičnih procesih

ELSEVIER

Contents lists available at SciVerse ScienceDirect

International Journal of Hygiene and Environmental Health

journal homepage: www.elsevier.de/ijheh

Short communication

Development of national human biomonitoring programme in Slovenia

Lucija Perharic*, Pia Vracko

National Institute of Public Health, Trubarjeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenia

Zaveza EU akcijskega načrta za okolje in zdravje 2004 - 2010

Skladen in razumen pristop, ki se bo lahko uporabljal kot orodje za na dokazih temelječe javnozdravstvene ukrepe v povezavi z vplivi kemikalij iz okolja na zdravje.

Namen biomonitoringa

- Opredelitev izpostavljenosti kemičnim snovem
- Ugotavljanje trendov izpostavljenosti
- Ugotavljanje učinkov
- Ugotavljanje obnašanja kemične snovi v organizmu
- Ovrednotenje odnosa med odmerkom in učinkom
- Ugotavljanje občutljivosti
- Izdelava ocene tveganja za zdravje
- Predlaganje ukrepov za zmanjšanje tveganja
- Spremljanje učinkovitosti ukrepov

Ahačič M, Perharič L. Vloga humanega biomonitoringa kemikalij pri varovanju zdravja in preprečevanju bolezni. V Tevžič Š. 27. Schrottovi dnevi: zbornik predavanj: Ljubljana, Zavod za razvoj družinske medicine, 2024. Druž. Med.; 22, suppl. 1: 103-106.

Izbira biomarkerjev (bioloških označevalcev)

Merljiva sprememba v organizmu.

Etilni alkohol

biomarker izpostavljenosti:

konc. etanola v krvi, izdihanem zraku

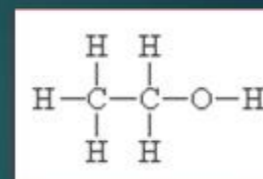
biomarker učinka:

testi funkcije in poškodbe jeter,

testi psihomotorične odzivnosti

biomarker občutljivosti:

aktivnost presnovnih encimov

Razločevanje med kategorijami biomarkerjev ni vedno možno.

Prednosti biomonitoringa

Izmerjena skupna izpostavljenost
iz različnih virov
po različnih poteh vnosa

Ugotavljanje razlik med starostnimi skupinami, spoloma, etničnimi skupinami

Ugotavljanje časovnih in geografskih trendov

Učinki in občutljivost pri ljudeh

Izdelava ocene tveganja na podlagi dejanske nevarnosti in izpostavljenosti

Ustrezna presoja ukrepov za zmanjševanje izpostavljenosti

Poveča zavedanje o onesnaženju (onesnaženje postane osebno)

Pasti biomonitoringa

Laboratorijska analitika omogoča merjenje zelo nizkih koncentracij, vendar to ne pomeni, da imajo te koncentracije tudi biološki (toksikološki) učinek

Za številne kemikalije odnos med koncentracijo v telesnih tekočinah in tkivih in posledicami še ni znan

Posebnosti lokalnih etičnih, socialno-ekonomski in pravnih vidikov
Določitev prioritetenih aktivnosti v primeru ugotovitev nesprejemljivega tveganja

Finančne posledice ukrepov za zmanjševanje tveganja

Etična merila biomedicinskih raziskav na ljudeh

Helsinška deklaracija (WMA 1964)

Mednarodne etične smernice za biomedicinske raziskave na ljudeh (CIOMS-Svet za mednarodne organizacije medicinskih znanosti)

WHO-ICH Smernice dobre klinične prakse (1996)

Oviedska konvencija (Svet Evrope, 1997)

Predpisi o varovanju podatkov (krovna smernica 95/46/EC)

Kodeks medicinske etike (zadnja prenova 2016)

Komisija RS za medicinsko etiko

http://www.kme-nmec.si/files/2017/09/Navodila_prehodna_19-06-2017.pdf

30. člen prenovljenega Kodeksa medicinske etike

»Klinične raziskave lahko vodi le zdravnik, strokovnjak na raziskovalnem področju, ki pozna načela dobre klinične prakse in metodologijo kliničnih raziskav ter ima ustrezne pogoje za varno in znanstveno korektno izvedbo raziskave.«

(Zdravniški vestnik 2017; 86(1-2): 76-84)

Etičnost izvedbe

Nujna pridobitev soglasja KME

Zagotovitev ustreznih pogojev za strokovno in varno izvedbo HBM

Vzorci in podatki - občutljivi osebni podatki

Privolitev po pojasnilu - prostovoljno pisno soglasje po seznanitvi z namenom, potekom, koristmi in tveganji

Pravica do (ne)seznanitve z rezultati HBM

Etični vidiki interpretacije, komunikacije, ukrepanja

Pravilna razlaga rezultatov izjemno pomembna v izogib
zavajanju
povzročanju neutemeljene zaskrbljenosti
spregledu tveganja za zdravje

Skrbno načrtovani in izvedeni postopki in poti
komunikacije
Individualna
javno zdravstvena

Vnaprej predvideni nadaljnji postopki –
ugotovitve niso znotraj vrednosti iz ozadja
rezultati patološki
rezultati nakazujejo nesprejemljivo tveganje za zdravje.

Kaj je?

Izboljšanje kemijske varnosti
Varovanje zdravje
prebivalstva
Preprečevanje bolezni zaradi
izpostavljenosti kemikalijam
z okolja
Diagnostično orodje

Kaj ni cilj HBM?

Določanje zaradi določanja
Ustvarjanje
bolnikov iz zdravih
lažnih upanj
podlage za razrast popularne
psevdo-znanosti

Interpretacija rezultatov HBM izpostavljenosti

Osnovne vrednosti - reference/background values

so koncentracije določene kemikalije v telesnih tekočinah oziroma tkivih, ki so posledica izpostavljenosti nizkim odmerkom iz okolja, kjer ni onesnaženja zaradi intenzivnih industrijskih dejavnosti in ne odlagališč odpadkov.

Osnovne vrednosti so statistični izračun in pomenijo 95 percentilo pri 0,95 intervalu zaupanja merjenega parametra v izbrani populaciji.

(Christensen, 1995; Wilhelm in sod. 2003)

Interpretacija rezultatov HBM izpostavljenosti

Biomonitorinški ekvivalent

- BE je koncentracija oziroma razpon koncentracij kemikalije v biološkem mediju, ki je skladen z obstoječimi referenčnimi (varnimi) odmerki. BE se izračuna na podlagi razpoložljivih podatkov o odmerkih, ki ne povzročajo učinka, oz. najnižjih odmerkih, ki povzročajo učinek in razpoložljivih farmakokinetičnih podatkov za določeno kemikalijo

(Hays in Aylward, 2008)

HBM-I in HBM-II vrednosti

- HBM-I je koncentracija kemikalije v humanih telesnih tekočinah in tkivih, pod katero na podlagi dosedanjega znanja in presoje ne pričakujemo škodljivih učinkov za zdravje.
- HBM-II je koncentracija kemikalije v humanih telesnih tekočinah in tkivih, nad katero obstaja verjetnost škodljivih učinkov in so zato potrebni ukrepi za zmanjšanje izpostavljenosti.
- Pri koncentracijah kemikalije med HBM-I in HBM-II verjetnosti škodljivih učinkov ni možno izključiti, zato je priporočljivo spremljanje.

(UBA, 2014; Apel et al, 2020)

Interpretacija rezultatov HBM izpostavljenosti

HBM - smerne vrednosti

HBM - GV (guidance values)

- HBM-GV za splošno populacijo in poklicno izpostavljene odrasle osebe: koncentracija kemikalije ali njenih presnovkov v človeških tekočinah ali tkivih, pri kateri glede na trenutno znanje ni tveganja za pojav negativnih učinkov za zdravje:
  - splošna populacija → dolgoročna izpostavljenost,
  - delavci → izpostavljenost preko celotne delovne dobe
- kemikalije brez praga učinka (genotoksične rakotvorne snovi) → HBM ekvivalenti izpostavljenosti za tveganje raka (angl. "HBM Exposure Equivalents for Cancer Risk"; HBM-EECR)

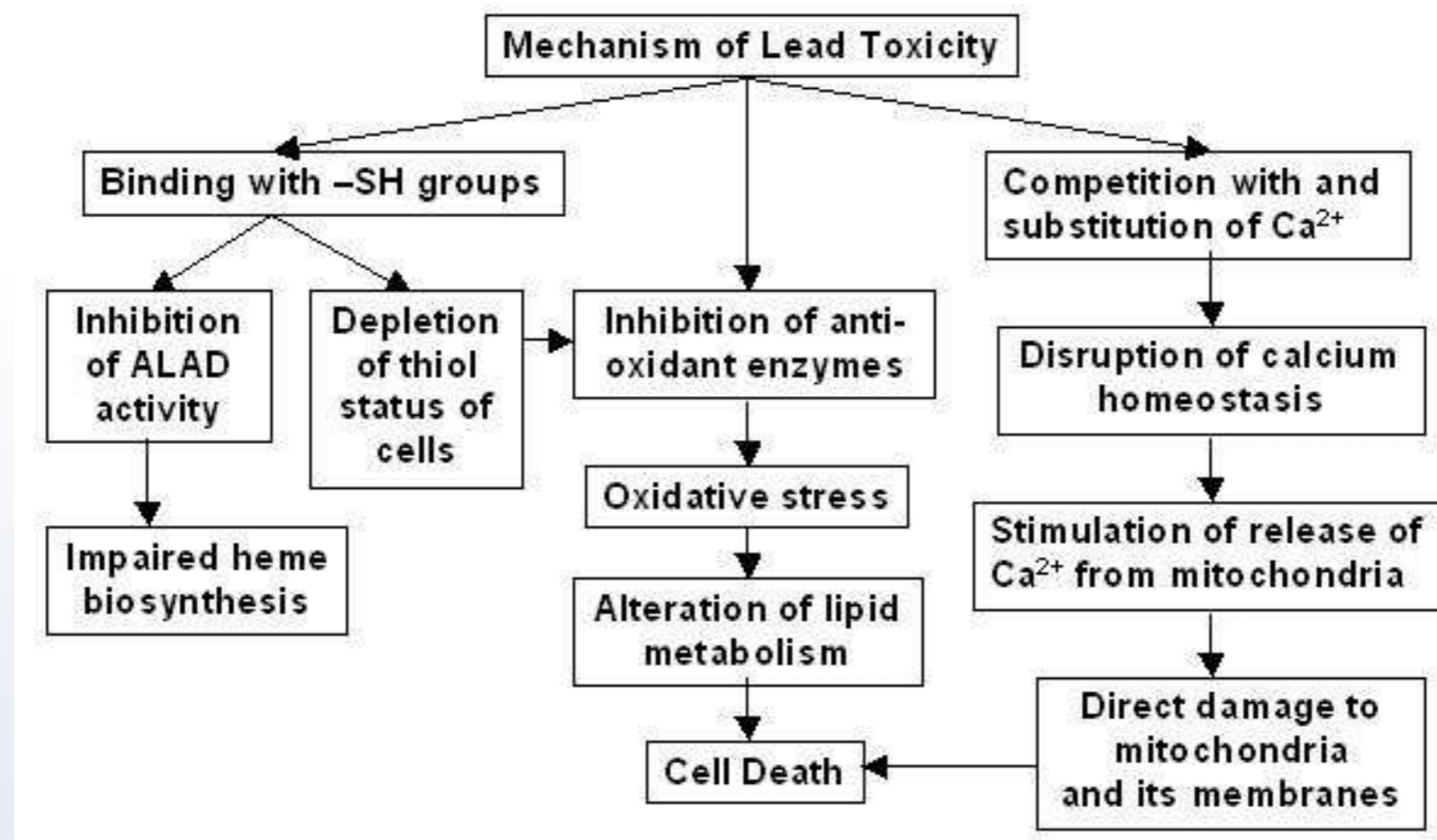
Pb v Zg. Mežiški dolini

<https://www.nijz.si/sl/rezultati-preskusov-vsebnosti-svinca-v-krv-otrok-iz-zgornje-meziske-doline-1>

Pb – mehanizmi strupenosti

US EPA 2013

EPA/600/R-10/075F | June 2013 | www.epa.gov

Integrated Science Assessment for Lead

PERIODIC TABLE OF THE ELEMENTS

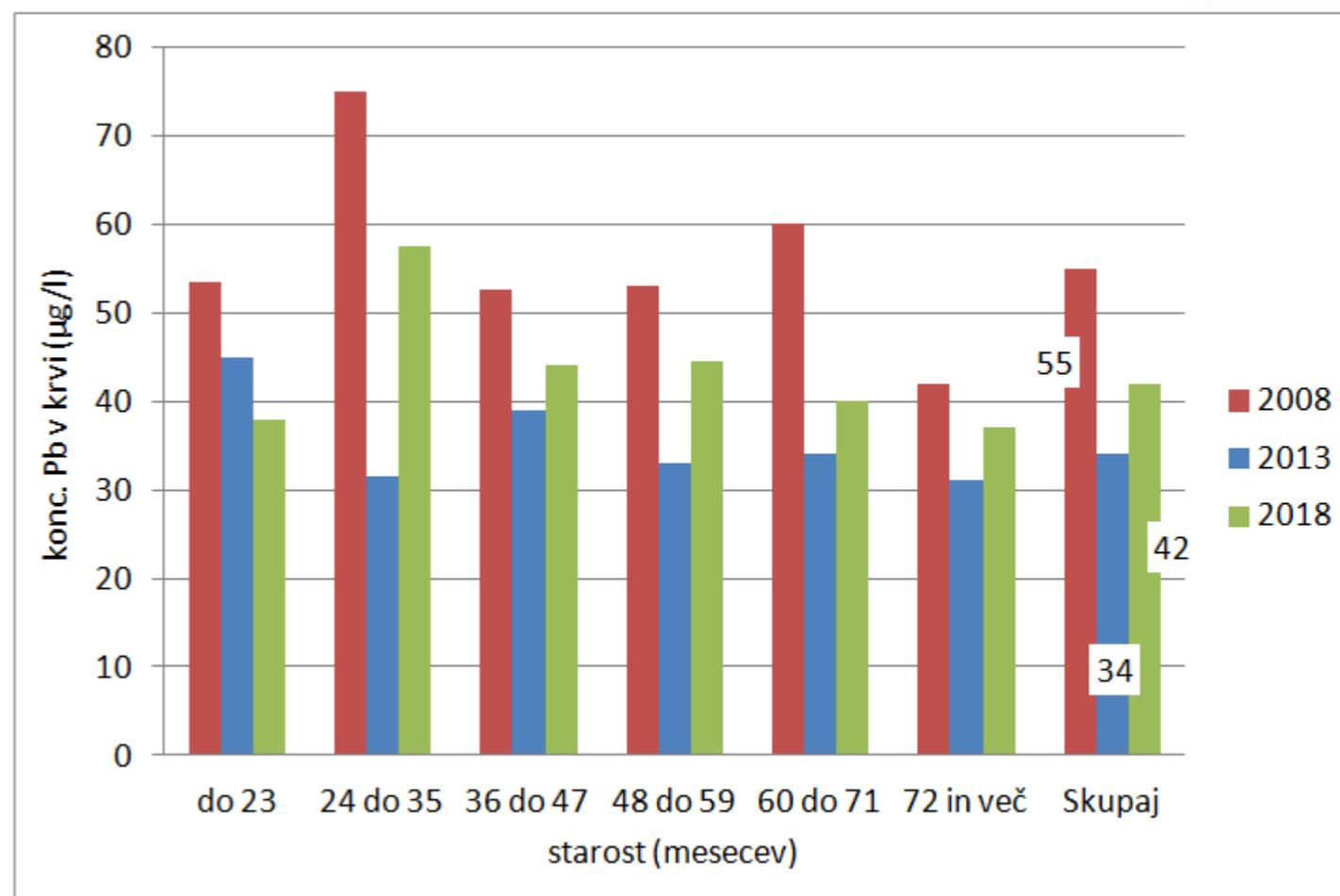
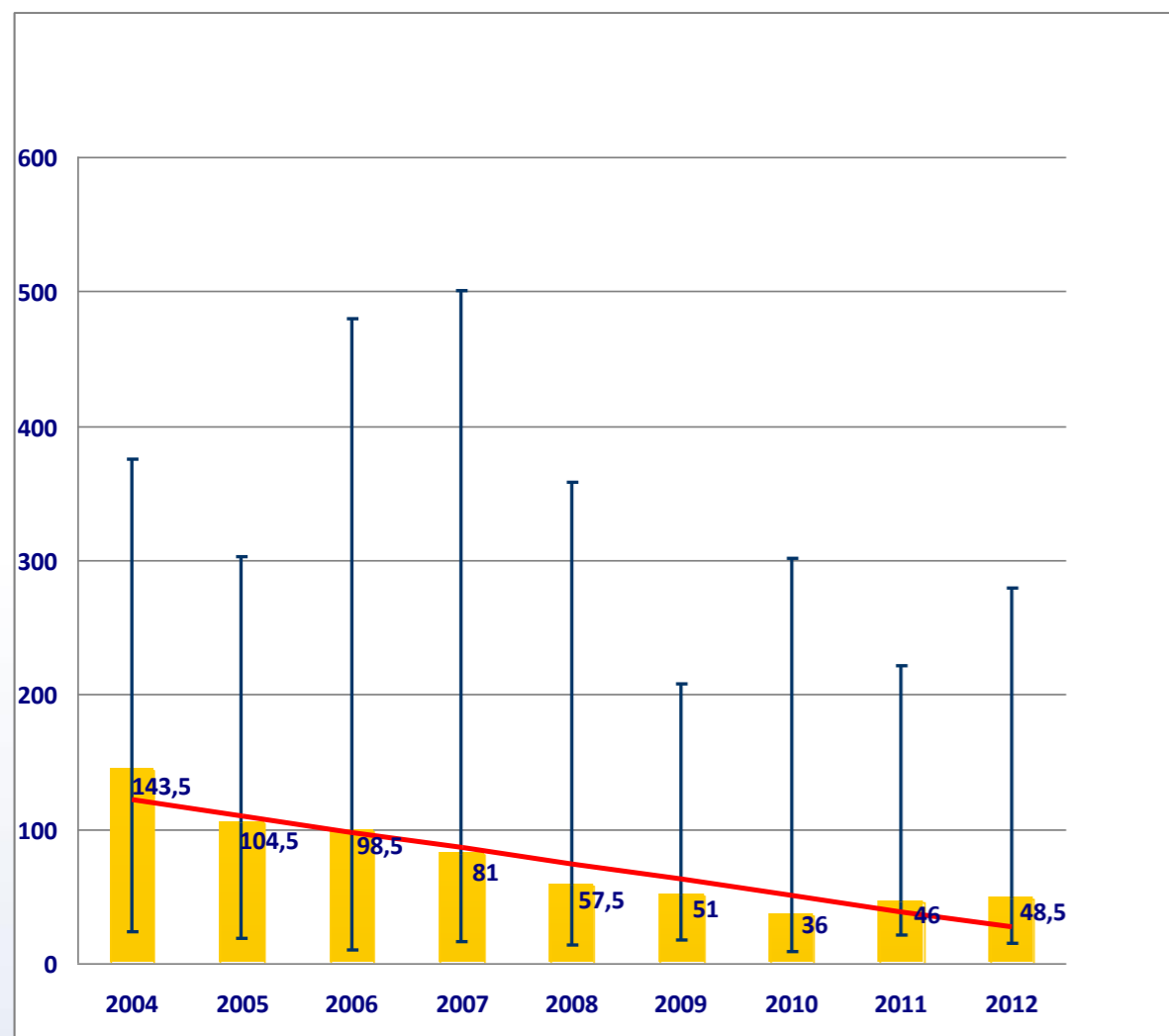
[Detailed periodic table showing elements from Hydrogen (1) to Oganesson (118). Lead (Pb) is highlighted with a callout box showing its atomic number 82 and symbol Pb.]															
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Upad kognitivnih funkcij pri
otrocih 4-11 let
pri konc. Pb v krvi 2-8 $\mu\text{g}/\text{L}$

Lead Integrated science assessment
(<https://cfpub.epa.gov/ncea/isa/recordisplay.cfm?deid=255721>).

Contains Errata Sheet created 5/12/2014

Pb v krvi otrok Zg. Mežiške doline

Sekovanić A, et al. *Metallothionein 2A* gene polymorphisms in relation to diseases and trace element levels in humans
Arh Hig Rada Toksikol 2020;71:27-47

Ozaveščanje in promocija zdravja

ŽIVLJENJE S SVINCEM

PRIMEREN NAČIN PREHRANJEVANJA ZMANJŠA ŠKODLJIVE UČINKE SVINGA

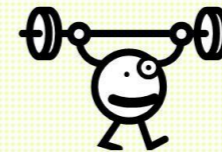
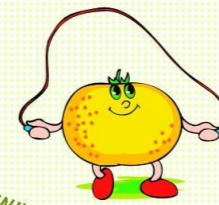
 SVINEC ŠKODI ŽIVČEVJU, KOSTEM IN KRVI.

OTROCI S PRAZNIH TREBUHOM ABSORBIRAJO VEČ SVINGA KOT SITI OTROCI.

ŽELEZO, KALCIJ IN VITAMIN C SO POMEMBNI DELI VARNOSTNE PREHRANE. ŽELEZO IN KALCIJ STA TEKMECA SVINGA, VITAMIN C PA V TELESU POMAGA PRETVARJATI ŽELEZO V OBLIKO, KI JO ČREVESNE CELICE LAŽJE VSRKAJO.

DOBRI VIRI VITAMINA C:
KIVI, ČRNI RIBEZ
ŠIPEK, MELONA
LIMONA, POMARANČA, GRENIVKA
PARADIŽNIK, ZELENA PAPRIKA
PETERŠILJ, KUMARE

DOBRI VIRI ŽELEZA:

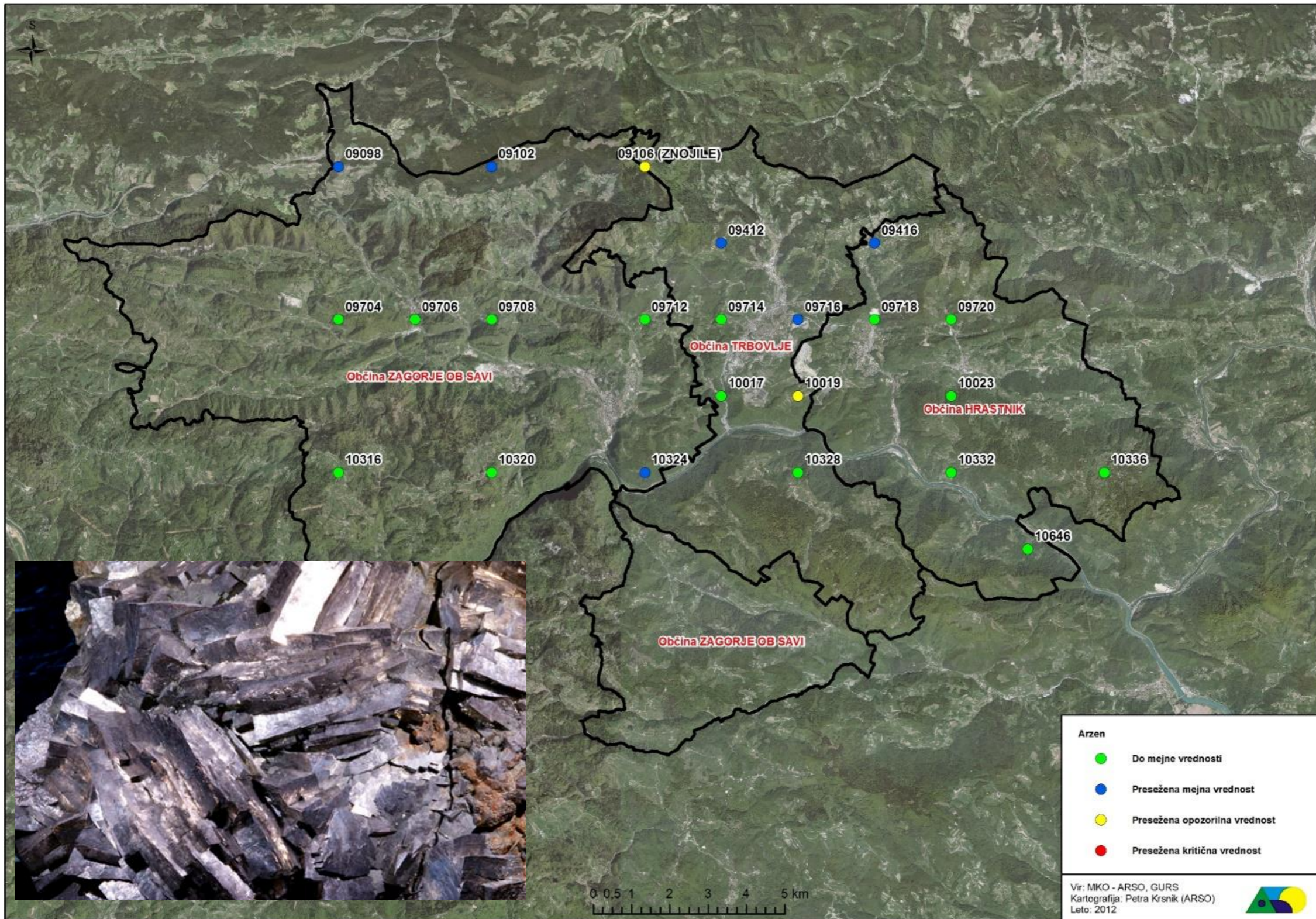
PUSTO RDEČE MESO
(GOVEDINA, SVINJINA)
BELO PIŠČANČJE IN PURANJE MESO
JAJČNI RUMENJAK, RIBE
OVES, SEZAM, PŠENIČNI
KALČKI, PROSENA KAŠA
SUHO SADJE (MARELICE,
ROZINE, SLIVE)
SVEŽE SADJE (BOROVNICE, BANANE)

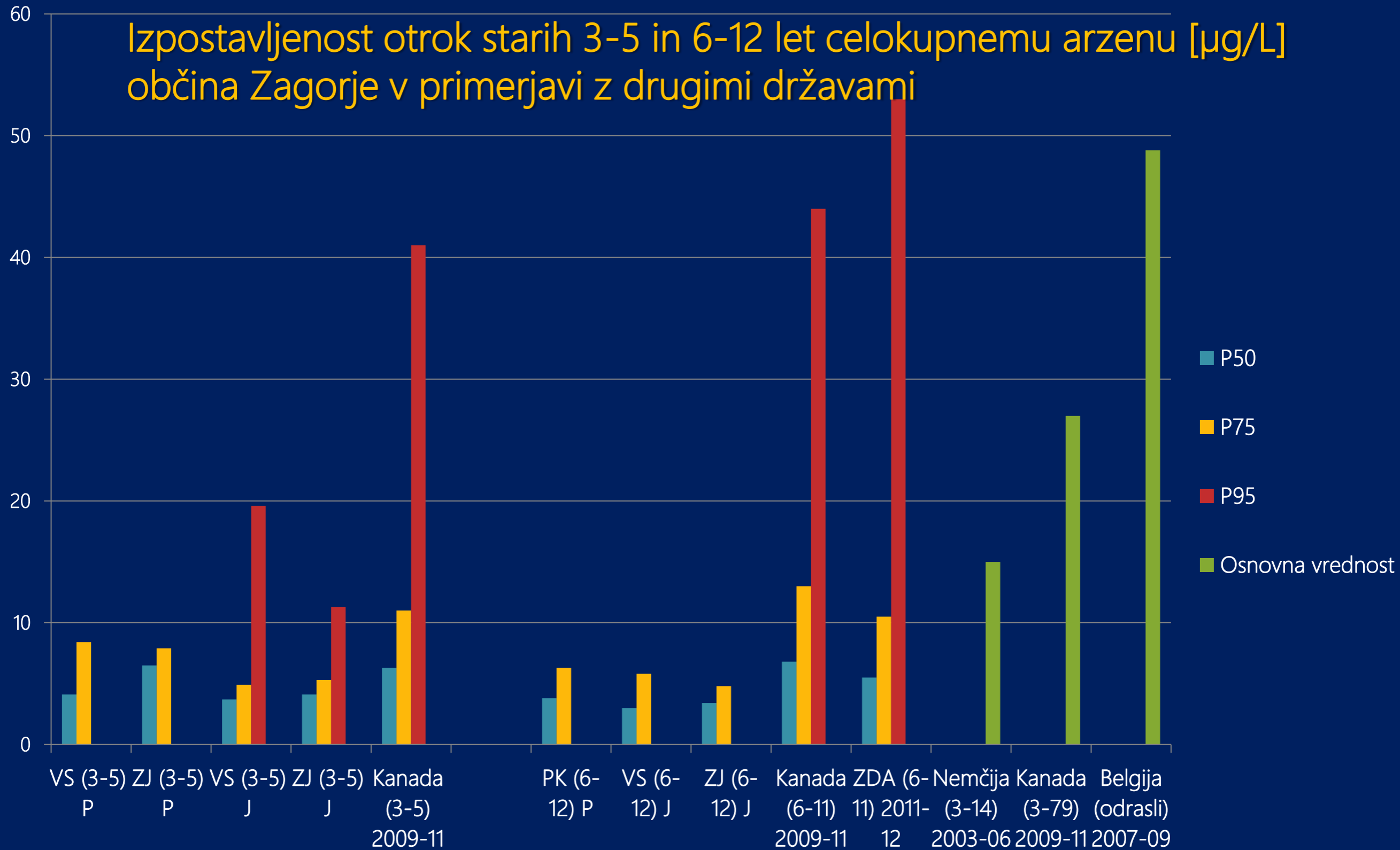
PRISOTNOST SVINGA V TELESU JE NEZAŽELENA IN ZDRAVJU ŠKODLJIVA

Onesnaženost tal z As v Zasavju – ARSO, 2012

Izpostavljenost otrok starih 3-5 in 6-12 let celokupnemu arzenu [$\mu\text{g/L}$] občina Zagorje v primerjavi z drugimi državami

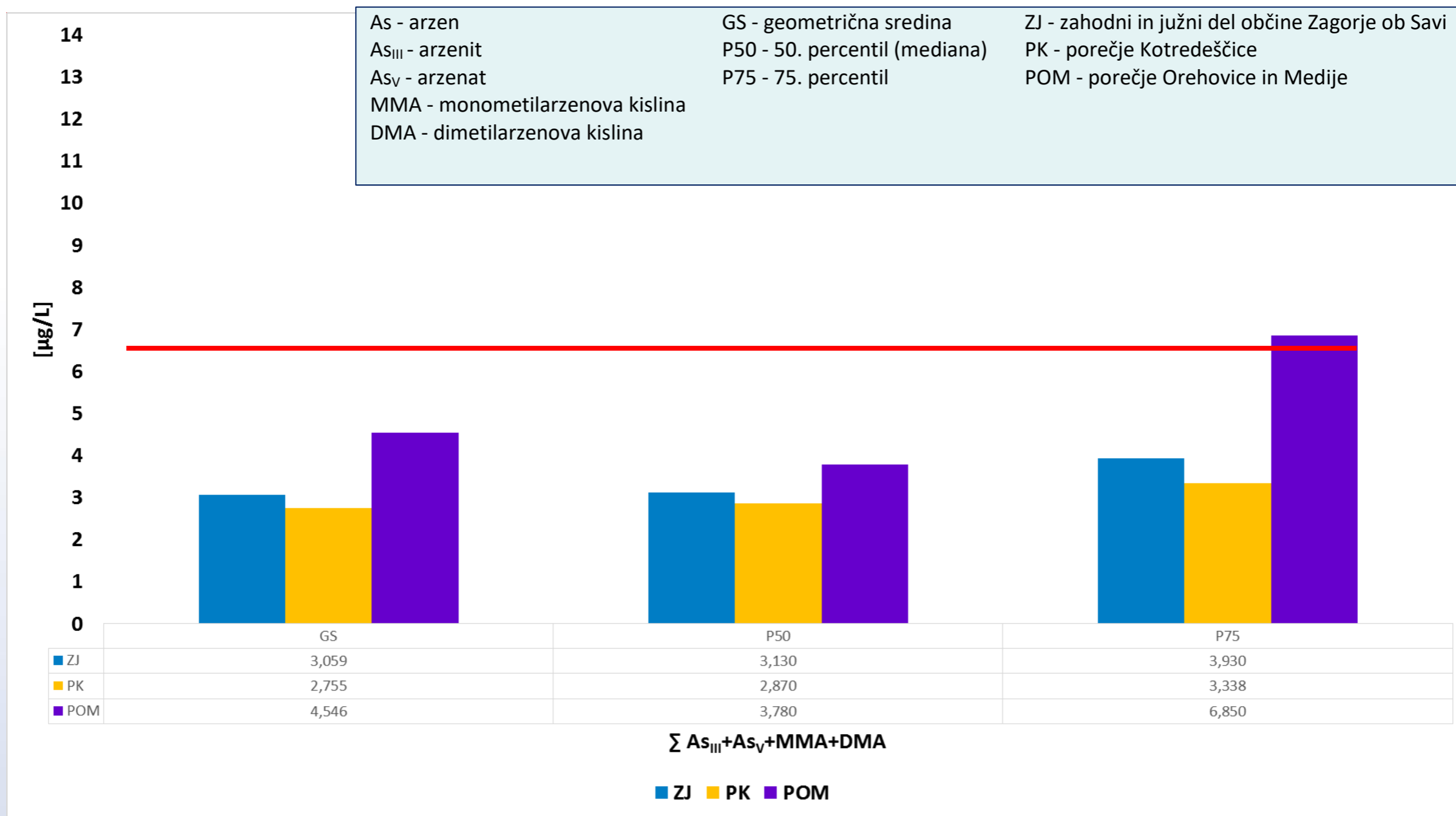

VS - vzhodni in severni del občine
P - pomladno vzorčenje
P50 - 50. percentil

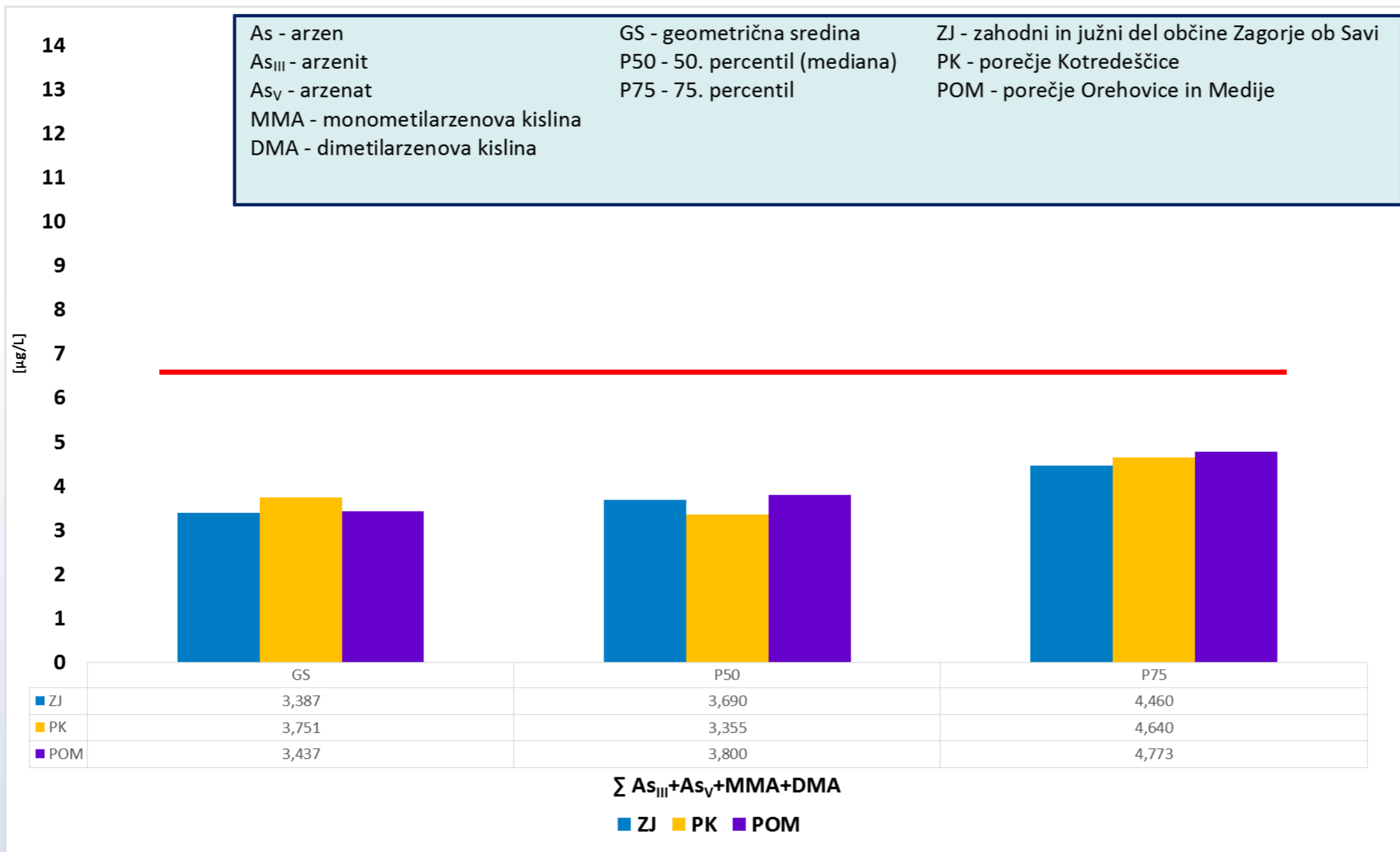
ZJ - zahodni in južni del občine
J - jesensko vzorčenje
P75 - 75. percentil

PK - porečje Kotredeščice
P95 - 95. percentil

Anorganski As v urinu otrok (3–5 let) spomladi 2016

Anorganski As v urinu otrok (3–5 let) jeseni 2016

Ocena tveganja

V javno zdravstvenem kontekstu na podlagi biomonitorinških ekvivalentov

(Hayes et al, 2010)

BE za **ne rakotvorne** učinke - anorganski As v urinu

6,4 µg/L (8,3 µg/g kreatinina)

19,4 µg/L (24,9 µg/g kreatinina)

BE za **rakotvorne** učinke 1 dodaten primer raka na 1000 izpostavljenih pri 6,5 µg/L (8,4 µg/g kreatinina)

Tveganje 10^{-4} za anorg. As v urinu 0,65 µg/L (0,84 µg/g kreatinina)

Tveganje 10^{-5} za anorg. As v urinu 0,065 µg/L (0,084 µg/g kreatinina)

Tveganje 10^{-6} za anorg. As v urinu 0,0065 µg/L (0,0084 µg/g krea.)

	Meja detekcije [µg/L]
As _{skupni}	0,1
As _{III}	0,3
As _V	0,5
MMA	0,3
DMA	0,5

Pregled bremena raka

Pregled bremena raka – Register raka RS

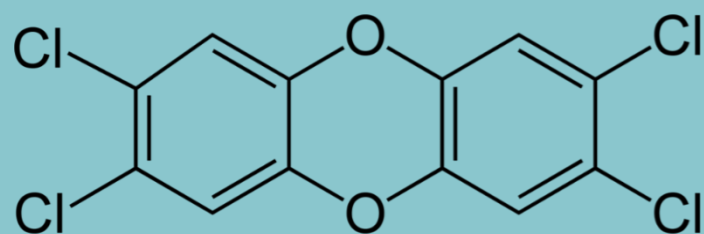
	Občina Zagorje ob Savi	Območje VS	Občina Zagorje BREZ območja VS	Območje ZJ	Občina Zagorje: naselja izključena iz biomonitoringa
VSI RAKI	1015	184	831	82	749
stopnja (na 100 000)	591,22	578,25	594,17	451,05	615,55
KOŽA	129	17	112	11	101
stopnja (na 100 000)	75,14	53,43	80,08	60,51	83,00
MEHUR	27	5	22	zp	zp
stopnja (na 100 000)	15,73	15,71	15,73	16,50	15,61
PLJUČA	115	9	106	zp	zp
stopnja (na 100 000)	66,99	28,28	75,79	22,00	83,83
KOŽA, MEHUR, PLJUČA	271	31	240	18	222
stopnja (na 100 000)	157,85	97,42	171,60	99,01	182,45
JETRA	16	zp	zp	zp	zp
stopnja (na 100 000)	9,32	9,43	9,30	0,00	10,68
PROSTATA	73	13	60	zp	zp
stopnja (na 100 000)	42,52	40,85	42,90	11,00	47,67
LEDVICA	28	6	22	zp	zp
stopnja (na 100 000)	16,31	18,86	15,73	22,00	14,79

zp - zakrit podatek, ker je manj kot 5 primerov

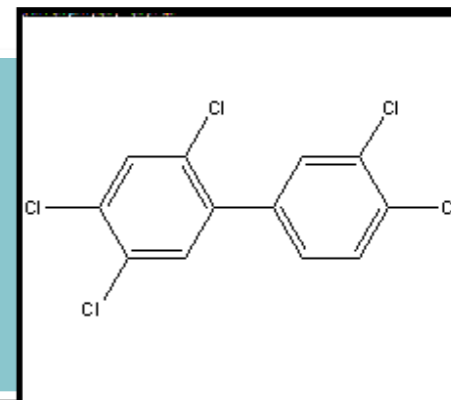
Zaključki

- Izpostavljenost arzenu pri otrocih z opazovanih območjih nizka.
- Znotraj populacijskih BE: ne predstavlja povečanega tveganja za ne rakotvorne učinke.
- Tveganje za raka je manjše kot 1 dodaten primer na 1 000 izpostavljenih.
- Otroci s VS območja občine ne bodo bistveno več zbolevali za rakom kot otroci z drugih območij občine.
- Dodatni ukrepi za zmanjševanje tveganja niso potrebni.
- Utemeljeno preveriti, kako se izvajajo ukrepi za zagotavljanje kemijske varnosti pri delu.

- https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/poro_ilo_arzen_7_4_2017-kv.pdf

Dioksini in PCB

Dioksini

Pogosto kot nečistote v drugih kemikalijah
Obče prisotni v okolju, živilih z veliko vsebnostjo maščob in predmetih splošne rabe

Agonisti specifičnega celičnega proteina AhR

AhR (aril ogljikovodikov receptor) -
transkripcijski faktor pri izražanju genov
indukcija CYP 1A1

KMES, rakotvorni za ljudi

Dovoljena količina ostankov v hrani za otroke
TEQ 0,1 pg/g
(<http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/doc/2983.pdf>)

PCB

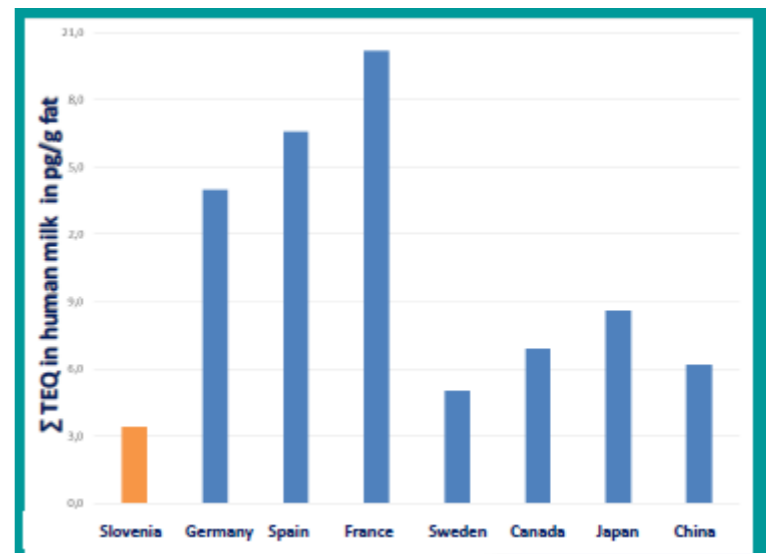
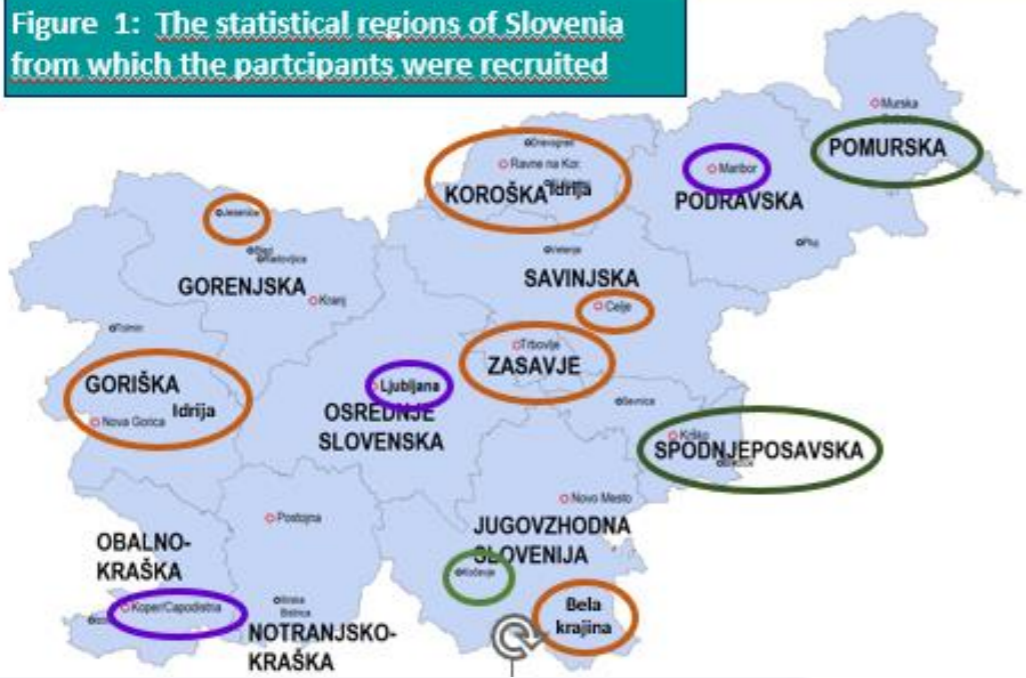
209 kongenerjev
Koplanarni: po strukturi, fiz. kem. in toks lastnostih podobni dioksinom

Nekoplanarni: Cl- v orto položaju
Vezava na ščitnične receptorje
Izpodiranje vezave T3 in T4 s transportnih beljakovin

Koplanarni PCB rakotvorni za ljudi

Development of an environmental indicator for tetrachlorodibenzodioxins, tetrachlorodibenzofurans and dioxin-like polychlorinated biphenyls in human milk

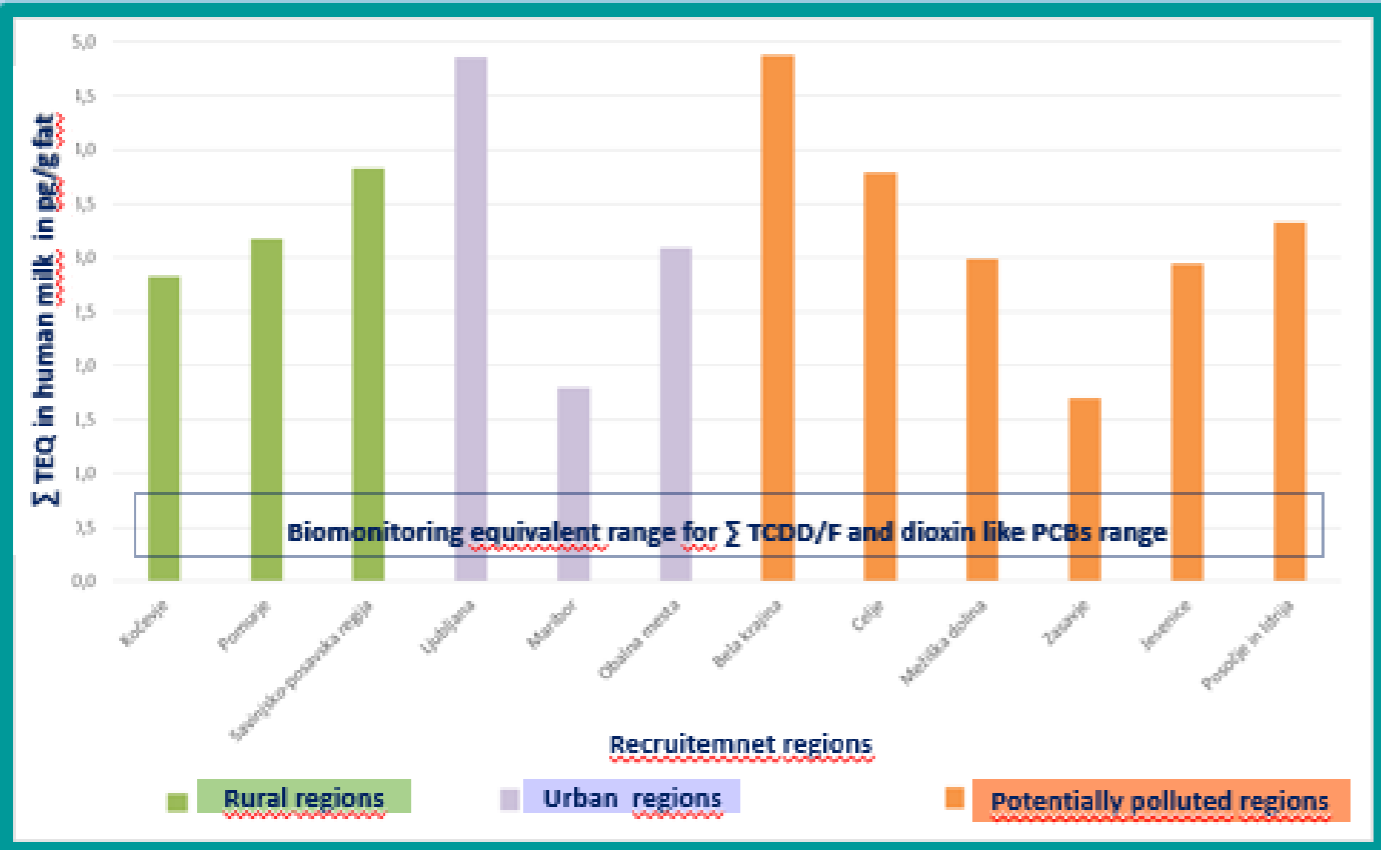
Figure 1: The statistical regions of Slovenia from which the participants were recruited

Maternal exposure to selected POPs has been linked to a long-lasting modification of thyroid function in children, while exposure during infancy has been linked to altered spermatogenesis and hormonal status in adult men. The selected POPs also act as non-genotoxic cancer promoters.

However, in view of lack of a threshold among the general population beyond which the risks of breastfeeding outweigh the benefits despite substantially higher POPs loads among breastfed infants, breastfeeding remains preferable to formula feeding.

A possible area for intervention could be mothers' diet as the selected POPs are more commonly found in red meat, dairy products, and fish.

HBM – Priporočila za načrtovanje, izvedbo, interpretacijo, komunikacijo

Priprava profilov kemikalij

Priprava protokolov

Ustrezna izbira kemikalij in označevalcev

Ustrezen odvzem, transport, shranjevanje vzorcev

Ustrezna laboratorijska analitika

Standardizirana okoljska in prehranska anamneza

Korektna interpretacija rezultatov

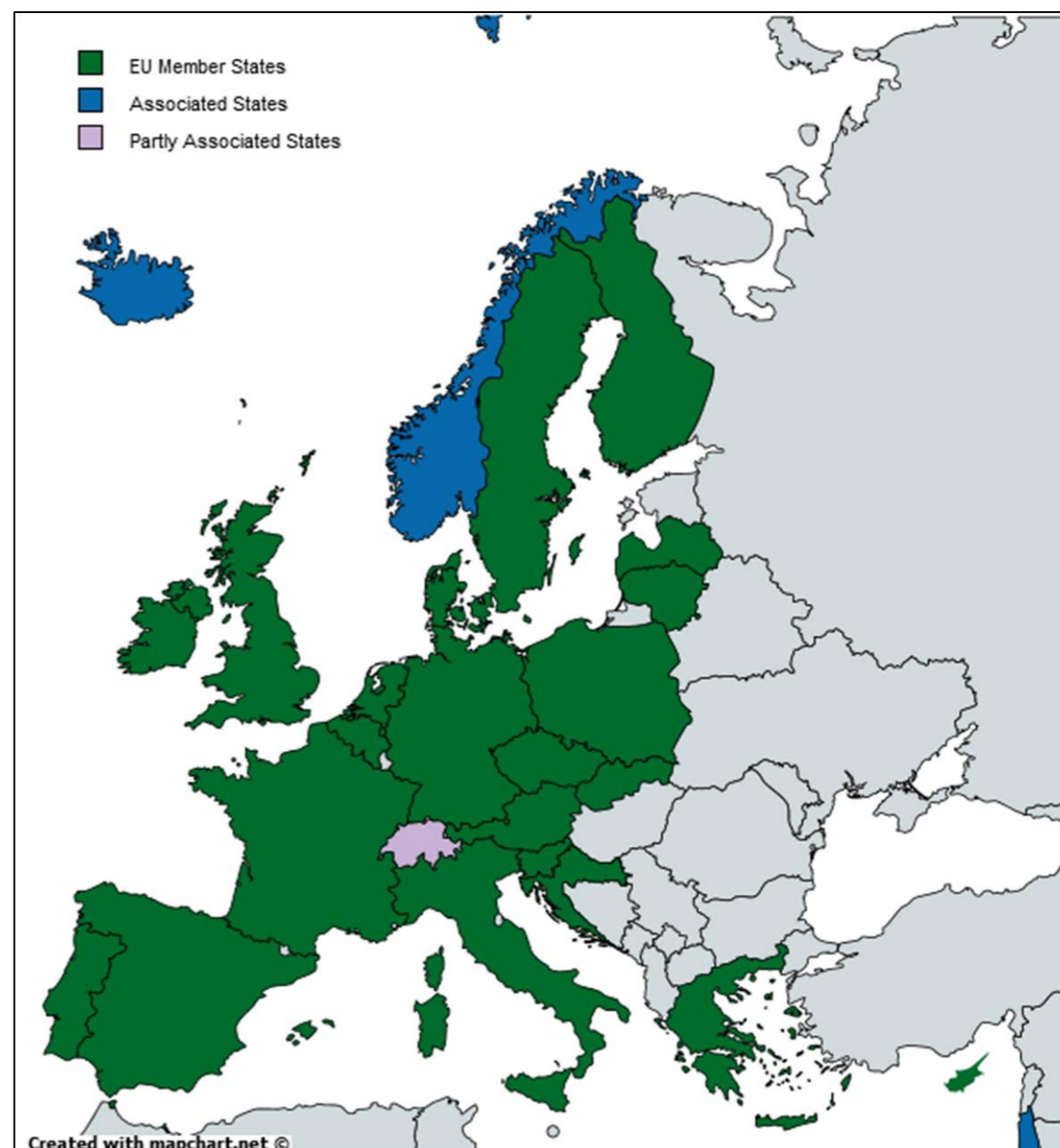
Komunikacija udeležencem, kolegom, medijem, odločevalcem

- Stroške individualnega določanja in interpretacije naj prevzame ZZZS
- Napotnico lahko izdajo tudi zdravniki na primarni ravni
- Dosledno izpolnjevanje etičnih standardov
- Ozaveščanje javnosti
  - Splošne vključno z odločevalci
  - Strokovne vključno z uvedbo HBM vsebin v učne procese

HBM4EU

science and policy
for a healthy future

<https://www.hbm4eu.eu/>

Sinergije med HBM4EU in IPCHEM

Sinergija omogoča:

- združevanje informacij o kemikalijah, ki so prisotne v različnih medijih okolja, potrošniških izdelkih, hrani in krmi ter v človeškem telesu,
- boljše upravljanje nevarnosti kemikalij in komuniciranje,
- širšo uporabo podatkov o spremljanju kemikalij,
- krepitev baze znanja.

Projekt PARC (2022 - 2029)

Partnerstvo za oceno tveganja kemikalij

EUROTOX 2023
LJUBLJANA – SLOVENIA
10–13 SEPTEMBER 2023

57th CONGRESS OF THE EUROPEAN SOCIETIES OF TOXICOLOGY
www.eurotox2023.com

TOXICOLOGY — MULTIDISCIPLINARY SCIENCE LEADING TO SAFER AND SUSTAINABLE LIFE

Co-funded by the European Union

EVOLVEMENT OF THE SLOVENIAN NATIONAL HUB WITHIN THE PARTNERSHIP FOR THE ASSESSMENT OF RISKS FROM CHEMICALS

<https://www.eu-parc.eu/>

Lucija Perharic, Urška Kolar
National Institute of Public Health, Ljubljana, Slovenia

<https://nijz.si/projekti/parc/>
lucija.perharic@nijz.si

lucija.perharic@nijz.si